Sprawdzian z mechanizmu rynkowego

Grupa A

Biznes i zarządzanie: popyt, podaż, równowaga rynkowa i rodzaje rynków

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

10 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Elastyczność cenowa popytu na sól kuchenną jest bliska zeru, ponieważ jest to dobro pierwszej potrzeby bez bliskich substytutów. Jeśli producent podniesie cenę soli o 15%, to najprawdopodobniej:

(A) przychód ze sprzedaży wzrośnie niemal proporcjonalnie do wzrostu ceny
(B) przychód spadnie, ponieważ popyt na sól jest elastyczny
(C) wielkość sprzedaży spadnie silniej niż wzrosła cena
(D) rynek soli zniknie z powodu braku nabywców

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Jedyny w małej miejscowości dostawca wody z lokalnego ujęcia może swobodnie ustalać cenę, ponieważ mieszkańcy nie mają realnej alternatywy i nie obawia się utraty klientów na rzecz konkurencji. Jaki to rodzaj struktury rynkowej?

(A) Konkurencja doskonała
(B) Monopol naturalny
(C) Oligopol
(D) Konkurencja monopolistyczna

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Z powodu nieurodzaju w krajach producentach cena kawy na rynku krajowym wzrosła o 40%. Kawa i herbata są dla większości konsumentów dobrami substytucyjnymi. Jak, przy pozostałych czynnikach niezmienionych, zmienią się cena i ilość równowagi na rynku herbaty?

(A) Cena herbaty spadnie, a ilość równowagi wzrośnie.
(B) Cena herbaty wzrośnie i ilość równowagi wzrośnie.
(C) Cena herbaty wzrośnie, a ilość równowagi spadnie.
(D) Cena i ilość równowagi na rynku herbaty nie zmienią się.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Rząd ustalił cenę minimalną skupu zboża wyższą od ceny równowagi. Które działanie państwa jest zwykle konieczne, aby ta cena mogła się utrzymać na rynku?

(A) interwencyjny skup nadwyżek zboża przez państwo
(B) wprowadzenie kartek na zakup pieczywa
(C) obniżenie ceł na zboże sprowadzane z zagranicy
(D) ustalenie ceny maksymalnej na mąkę i pieczywo

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj strukturę rynkową do jej charakterystyki.

1. konkurencja doskonała	...	A. jeden sprzedawca, brak bliskich substytutów, wysokie bariery wejścia
2. monopol	...	B. kilku dużych sprzedawców, decyzja jednego z nich wpływa na pozostałych
3. oligopol	...	C. bardzo wielu sprzedawców, produkt jednorodny, żaden sprzedawca nie wpływa na cenę
4. konkurencja monopolistyczna	...	D. wielu sprzedawców, produkty zróżnicowane, ograniczony wpływ na cenę

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij zdanie: Punkt, w którym krzywa popytu przecina się z krzywą podaży, nazywany jest punktem (1) _____ rynkowej.

(1) do wyboru: równowagi / wartości / luki / niszy

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Producent wprowadził na rynek nowy model słuchawek w cenie 600 zł. Po miesiącu w magazynach zalegało kilkadziesiąt tysięcy niesprzedanych sztuk. Wyjaśnij, jaka sytuacja rynkowa wystąpiła i w jaki sposób mechanizm rynkowy doprowadzi ten rynek do równowagi, jeśli producent nie będzie ograniczał produkcji.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

W odpowiedzi na gwałtowny wzrost cen paliw rząd wprowadził cenę maksymalną benzyny na poziomie wyraźnie niższym od ceny równowagi. Wyjaśnij, dlaczego po tej decyzji na stacjach pojawiły się kolejki i puste dystrybutory oraz dlaczego może rozwinąć się nielegalny handel paliwem.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Na rynku pewnego produktu sezonowego (np. lodów) w miesiącach letnich rośnie zarówno cena, jak i sprzedawana ilość. Wyjaśnij, jakie zjawisko po stronie popytu może to tłumaczyć.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Rząd wprowadził podatek nałożony na sprzedawców pewnego dobra, płacony od każdej sprzedanej sztuki. Wyjaśnij, jak taki podatek wpłynie na cenę płaconą przez kupujących, cenę otrzymywaną przez sprzedawców oraz wielkość obrotu na tym rynku, zakładając, że zarówno popyt, jak i podaż są na tym rynku typowe (opadająca krzywa popytu, rosnąca krzywa podaży).

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/biznes-zarzadzanie/mechanizm-rynkowy

Sprawdzian z mechanizmu rynkowego

Grupa B

Biznes i zarządzanie: popyt, podaż, równowaga rynkowa i rodzaje rynków

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

10 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Które z wymienionych zdarzeń spowoduje przesunięcie krzywej podaży pomidorów w prawo (wzrost podaży przy każdej cenie)?

(A) Wzrost cen nawozów i energii zużywanej w szklarniach.
(B) Susza, która zniszczyła część upraw.
(C) Wprowadzenie dopłat państwowych dla producentów pomidorów.
(D) Wzrost ceny rynkowej pomidorów.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Na rynku pewnego dobra przy cenie 40 zł występuje nadwyżka podaży nad popytem. Aby rynek osiągnął stan równowagi bez interwencji państwa, cena rynkowa powinna:

(A) wzrosnąć, ponieważ producenci chcą sprzedać więcej niż konsumenci kupują
(B) spaść, ponieważ przy nadwyżce podaży producenci obniżają cenę, by sprzedać zapasy
(C) pozostać bez zmian, ponieważ rynek już jest w stanie równowagi
(D) zniknąć wraz z całym rynkiem tego dobra

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Wybierz wszystkie sytuacje, które ilustrują działanie prawa malejącej użyteczności krańcowej.

[A] pierwsza kromka chleba po całym dniu bez jedzenia smakuje wyjątkowo dobrze, a piąta już nie sprawia przyjemności
[B] każdy kolejny odcinek serialu kosztuje w serwisie streamingowym tyle samo, niezależnie od liczby obejrzanych
[C] po wypiciu trzeciej szklanki wody w upalny dzień czwarta daje już znacznie mniej satysfakcji
[D] cena chleba rośnie wraz ze wzrostem popytu na niego
[E] sklep oferuje rabat przy zakupie powyżej pięciu sztuk danego produktu

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Gdy cena margaryny (dobra substytucyjnego wobec masła) wzrasta, a cena masła pozostaje bez zmian, krzywa popytu na masło:

(A) przesuwa się w lewo
(B) przesuwa się w prawo
(C) nie zmienia się, zmienia się tylko punkt na krzywej
(D) staje się pionowa

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj rodzaj dobra (z punktu widzenia teorii popytu) do przykładu z życia codziennego, który go ilustruje.

1. dobro podstawowe (pierwszej potrzeby)	...	A. chleb kupowany regularnie niezależnie od poziomu dochodów
2. dobro luksusowe	...	B. szwajcarski zegarek mechaniczny kupowany głównie przez zamożnych nabywców
3. dobro Giffena	...	C. benzyna, na którą popyt rośnie i maleje razem z popytem na przejazdy samochodem
4. dobro komplementarne do samochodu	...	D. podstawowa, najtańsza żywność najuboższych (np. ziemniaki), na którą popyt rośnie mimo podwyżki jej ceny, bo nie stać ich na droższe zamienniki

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Uzupełnij zdanie. Cenę, przy której wielkość popytu jest równa wielkości podaży, a na rynku nie występuje ani nadwyżka, ani niedobór, nazywamy ceną (1) _____ .

(1) do wyboru: zbytu / interwencji / nabycia / równowagi

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Prezes UOKiK nałożył karę na trzech największych producentów cementu w kraju, którzy przez kilka lat uzgadniali między sobą ceny i podział rynku. Wyjaśnij, dlaczego takie porozumienie jest zakazane, i podaj jeden skutek zmowy cenowej dla konsumentów.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Gmina dysponuje działką w centrum miasta i rozważa dwa sposoby jej wykorzystania: budowę parkingu albo parku. Wyjaśnij, odwołując się do pojęcia rzadkości, dlaczego gmina musi dokonać wyboru, i podaj, czym w tej sytuacji jest koszt alternatywny budowy parku.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

W roku z rekordowo obfitymi zbiorami jabłek ich cena skupu spadła tak mocno, że łączny przychód sadowników był niższy niż w poprzednim roku, gdy zbiory były znacznie skromniejsze. Wyjaśnij to zjawisko, odwołując się do prawa podaży oraz elastyczności cenowej popytu na jabłka.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Na rynku pewnego produktu (opracowanie własne) wprowadzono cenę maksymalną niższą od ceny równowagi rynkowej. Wyjaśnij, jaki skutek dla rynku będzie miało takie działanie państwa.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/biznes-zarzadzanie/mechanizm-rynkowy

Sprawdzian z mechanizmu rynkowego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **B**

4. (1 pkt) **A**

5. (4 pkt) **1–C, 2–A, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) równowagi**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Na rynku wystąpiła nadwyżka: przy cenie 600 zł producent chce sprzedać więcej słuchawek, niż konsumenci chcą kupić, więc cena jest wyższa od ceny równowagi. Zalegający towar zmusza sprzedawców do obniżek – wraz ze spadkiem ceny coraz więcej konsumentów decyduje się na zakup (rośnie wielkość popytu), a produkcja staje się mniej opłacalna (maleje wielkość podaży). Cena spada dopóty, dopóki wielkość popytu nie zrówna się z wielkością podaży, czyli do poziomu ceny równowagi.
Punktacja: 1 pkt – rozpoznanie nadwyżki: przy cenie 600 zł wielkość podaży przewyższa wielkość popytu (cena leży powyżej ceny równowagi). 1 pkt – opis mechanizmu: nadwyżka wywiera presję na obniżkę ceny; wraz ze spadkiem ceny rośnie wielkość popytu, a maleje wielkość podaży, aż obie się zrównają przy cenie równowagi. Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cena maksymalna poniżej ceny równowagi powoduje, że kierowcy chcą kupować więcej benzyny (jest tania), a stacje i hurtownie chcą sprzedawać mniej, bo sprzedaż przy takiej cenie jest mało opłacalna lub przynosi stratę. Powstaje niedobór, a ponieważ cena nie może rosnąć, paliwo rozdzielają kolejki, a nie mechanizm cenowy. Część kupujących jest gotowa zapłacić więcej niż cena urzędowa, więc opłaca się kupować paliwo po cenie maksymalnej i odsprzedawać drożej – tak powstaje czarny rynek.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie niedoboru: przy cenie niższej od równowagi wielkość popytu rośnie, a wielkość podaży maleje (sprzedaż jest mniej opłacalna), więc paliwa brakuje, a cena nie może wzrosnąć, by zrównoważyć rynek. 1 pkt – wyjaśnienie czarnego rynku: część nabywców jest gotowa zapłacić więcej niż cena urzędowa, więc opłaca się odsprzedawać paliwo po cenie wyższej poza oficjalnym obiegiem. Razem 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wzrost temperatury latem powoduje wzrost zainteresowania konsumentów lodami, co przesuwa krzywą popytu w prawo — przy każdej cenie konsumenci chcą kupić więcej lodów niż wcześniej. Jeśli podaż nie rośnie równie szybko, nowy punkt równowagi rynkowej ustala się przy wyższej cenie i jednocześnie wyższej sprzedawanej ilości, co tłumaczy jednoczesny wzrost obu tych wielkości.
Punktacja: Wskazanie wzrostu popytu (przesunięcie krzywej popytu w prawo) w sezonie letnim, np. z powodu wyższej temperatury – 1 pkt + wyjaśnienie, że przy niezmienionej lub wolniej rosnącej podaży wzrost popytu podnosi zarówno cenę, jak i ilość sprzedawaną w nowym punkcie równowagi – 2 pkt. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podatek nałożony na sprzedawców zwiększa ich koszt sprzedaży każdej sztuki, więc krzywa podaży przesuwa się w lewo (w górę) o kwotę podatku. Nowa równowaga ustala się przy wyższej cenie płaconej przez kupujących niż przed podatkiem oraz niższej cenie faktycznie otrzymywanej przez sprzedawców (cena płacona przez kupującego minus podatek), a ciężar podatku rozkłada się między obie strony rynku. Ponieważ przy wyższej cenie kupujący ograniczają zakupy, a przy niższej cenie netto sprzedawcy ograniczają produkcję, wielkość obrotu na rynku spada w porównaniu z sytuacją sprzed wprowadzenia podatku.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie, że krzywa podaży przesuwa się w lewo/w górę o wysokość podatku + 1 pkt za poprawny opis skutków dla cen (cena płacona przez kupujących rośnie, cena otrzymywana przez sprzedawców — po odjęciu podatku — spada) + 1 pkt za wniosek o spadku wielkości obrotu na rynku. Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **A, C**

4. (1 pkt) **B**

5. (4 pkt) **1–A, 2–B, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) równowagi**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Porozumienie jest zakazane, ponieważ producenci przestają ze sobą konkurować – zamiast obniżać ceny i poprawiać ofertę, wspólnie ustalają cenę jak jeden monopolista, co zaburza mechanizm rynkowy i jest sprzeczne z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów. Skutkiem dla konsumentów są wyższe ceny cementu (a w efekcie droższe budowy i mieszkania) oraz brak możliwości wyboru tańszej oferty.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że porozumienie eliminuje konkurencję między przedsiębiorcami (rynek przestaje ustalać cenę, firmy działają jak wspólny monopolista). 1 pkt – poprawny skutek dla konsumentów, np. wyższe ceny, mniejszy wybór, niższa jakość lub brak bodźców do innowacji. Razem 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzadkość oznacza, że zasoby są ograniczone w stosunku do potrzeb: gmina ma jedną działkę i ograniczony budżet, a mieszkańcy potrzebują i miejsc parkingowych, i zieleni. Nie da się na tej samej działce zbudować obu obiektów, więc trzeba wybrać. Kosztem alternatywnym budowy parku jest rezygnacja z parkingu – utracone korzyści, jakie dałby parking (miejsca postojowe, ewentualne opłaty), czyli wartość najlepszej odrzuconej możliwości.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że zasoby (działka, pieniądze gminy) są ograniczone wobec potrzeb mieszkańców, więc nie da się zrealizować obu celów jednocześnie (rzadkość wymusza wybór). 1 pkt – wskazanie, że kosztem alternatywnym budowy parku jest niewybudowany parking, czyli korzyści z najlepszej odrzuconej alternatywy. Razem 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rekordowe zbiory zwiększyły podaż jabłek, przesuwając krzywą podaży w prawo — przy niezmienionym popycie musiało to obniżyć cenę rynkową. Popyt na jabłka jest cenowo nieelastyczny, bo są to dobro pierwszej potrzeby o ograniczonych możliwościach magazynowania — konsumenci nie zwiększą zakupów proporcjonalnie do spadku ceny. Skoro przychód sadowników to iloczyn ceny i sprzedanej ilości, a cena spadła procentowo bardziej niż wzrosła sprzedana ilość, łączny przychód sadowników zmalał mimo obfitszych zbiorów.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie, że rekordowe zbiory oznaczają przesunięcie krzywej podaży w prawo, co przy danym popycie obniża cenę równowagi. 1 pkt za wskazanie, że popyt na jabłka jako produkt spożywczy o ograniczonej trwałości jest cenowo nieelastyczny (procentowy spadek ceny jest większy niż procentowy wzrost sprzedanej ilości). 1 pkt za wniosek, że skoro przychód = cena × ilość, przy nieelastycznym popycie silny spadek ceny obniża łączny przychód mimo większej sprzedanej ilości. Maks. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cena maksymalna ustalona poniżej ceny równowagi sprawia, że przy tak niskiej cenie ilość produktu, którą chcą kupić konsumenci, przewyższa ilość, którą producenci są skłonni dostarczyć. Powstaje niedobór (deficyt) towaru na rynku. Konsekwencją może być pojawienie się kolejek, racjonowania sprzedaży lub nielegalnego handlu po wyższych cenach (czarny rynek).
Punktacja: Wskazanie, że przy cenie niższej od równowagi popyt przewyższa podaż – 1 pkt + wyjaśnienie, że prowadzi to do niedoboru (deficytu) towaru na rynku – 1 pkt + wskazanie możliwego skutku ubocznego, np. czarny rynek lub kolejki – 1 pkt. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/biznes-zarzadzanie/mechanizm-rynkowy**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.